

Vattenförvaltning och skogsskador på lövträd

Hur ofta tänker vi lyckligt lottade nordbor på att vatten är vårt viktigaste livsmedel? Vi behöver inte bära hem stora dunkar dricksvatten, och vi måste inte dricka det starkt klorerat. I många europeiska länder, där vattenbristen periodvis är stor och kvaliteten oacceptabel, finns kanske en större medvetenhet om att vatten är en resurs som måste förvaltas väl. Kännedom om ett problem är inte alltid synonymt med kunskap om vilka åtgärder som krävs. Vi känner naturligtvis alla till att våra vatten är övergödda och försurade. Många har kanske även upptäckt att det skett en ökad brunifiering av vattnen de senaste åren. Denna ökade vattenfärg är reell och leder till försämrade livsbetingelser för organismerna som lever i vatten. Den betyder kanske också att vi (om möjligt) måste byta vattentäkter framöver för våra dricksvatten. Ironiskt nog tycks brunifieringen delvis bero på ett minskat nerfall av surt regn. Debatter om 'vem som är skuld till problemen' och förslag till olika åtgärdsprogram har kanske många av oss också tagit del av.

Vår skånska vattenstatus stod på programmet när Skånes skogs- och betesvårdsförening hade sitt höstmöte i november; liksom även problem med sjukdomar på lövträd och särskilt askskottsjukan.

Vattendirektivet

Inom EU har ett gemensamt beslut tagits om 'Ramdirektiv för vatten' med målet att alla vatten i Europa ska ha uppnått en god kemisk och ekologisk status år 2015. Det har bland annat lett till att Sverige nu är indelat i fem vattendistrikt, där nordvästra Skåne hör till distrikt 'Västerhavet' med bl a Rönneå, Laholmsbukten och vidare norrut med placering i Göteborg. Övriga Skåne tillhör 'Södra Östersjöns vattendistrikt' med säte i Kalmar. Med denna information inledde Gösta Regnell från Länsstyrelsen sin framställning.

Vattendistriktet fokuserar på avrinningsområden och på vattnets väg ut till havet via bäckar och sjöar, men vattendirektivet gäller för allt vatten oavsett storlek eller andra egenskaper. Arbetet med att uppnå en god vattenkvalitet löper i systematiskt upplagda cykler på sex år.

Alla vatten har kategoriserats i en skala efter status: hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig status. Målet är förbättring, och det är klart uttalat att inga vatten får försämrans sedan statusklassningen väl är fastlagd 2009. Lyssnarna uppmärksammades på att var och en kan yttra sig själv som 'vattenägare' till Vattenmyndigheten före augusti-09.

Försurning och övergödning

I norra Skåne har vi framförallt försurningen av sjöar och vattendrag från skogsmark med läckage av organiska ämnen och markbundna metaller att åtgärda. Övergödningen i den södra delen med näringsläckage från jordbruksmarkerna är omfattande.

Kommunerna kommer att få starkt ökande krav på sig att följa upp och åtgärda vattenfrågor. Tätbefolkade områden och små vattendrag betyder till exempel en hög belastning på dagvattnet och i sin förlängning på reningsverken. Vi människor stugar om kartan; vi har rätat ut vattendrag, byggt nytt i områden som är känsliga för översvämningar, dikat ut känsliga marker utan att förstå konsekvenserna etc.

Företrädare för dem som förorenar inom samma avrinningsområde (industrier, kommunala reningsverk, markägarorganisationer etc.) brukar bilda s.k. vattenvårdsförbund. Detta är ingen ny företeelse och för närvarande finns 22 sådana och fler är under bildande. Vattenråd är en annan typ av samarbetsorgan.

Skogens påverkan på vatten

Frågor som specifikt rörde skogens påverkan på vatten behandlades av Mats Blomberg från Södra i Växjö. Han menade att det redan finns lagar och regler som, om de används, bör vara tillräckliga för att skydda våra vatten. Vi har skogscertifiering, målklassning, traktplanering, skötselrekommendationer, kantzoner, död ved, rutiner för att undvika körskador och Miljöbalkens kap. 11 om vatten. Mycket handlar om hänsyn, men det är också i hög grad en fråga om utbildning av entreprenörer, fältpersonal, naturvårdsombud och inte minst av markägare.

Lövträd attackerats av svampsporer

Almsjukan kom till Europa redan i början av 1900-talet, men hade en långsam utveckling och nådde oss först på 50-talet. En ny typ av almsjuka dök upp på 80-talet med hjälp av en almbastborre samt en patogen svamp, och nu, rapporterade Pia Barklund från SLU i Uppsala, har en ny borre just kommit till Skåne. Den för med sig sporer från sjuka till friska almar. I grenvinklarna syns vissnande skott och smittan förs även vidare via rotkontakter. Almsjuka träd måste bort före den 1 april. Även al har drabbats av sporer som kommer simmande i vatten och uppsöker sitt byte. Symtomen är svarta fläckar på stammen, men fläckarna är inte specifika för enbart denna sjukdom. Även kastanj kan drabbas av svampsporer: bladbränna. Bladen bör tas bort och eldas upp.

Askskottsjukan kom hit ca 2002; tio år efter Polen och Litauen. De nya skotten tycks torka. I augusti vissnar många blad på yngre askar men även på äldre. I september går infektionen in i skottet med nekroser som följd. Stamangreppen sker via kvistarna. Ibland kan en ask växa till igen, men ett angrepp är inledningen till död, enligt Pia Barklund. Under eftermiddagens exkursion beskrev hon tydligt hur angreppen ser ut. (En svamptyp har isolerats som sprids direkt via sporer.) Glädjande nog tycks det finnas vissa klonskillnader i känslighet för askskottsjuka, där vissa har större motståndskraft.

Från Skogsstyrelsen manade Charlotta Kabo Stenberg till visst lugn inför en eventuell avveckling av ask. Hon påpekade att ädellövträds-, och -skogslagen gäller. Vidare att avverkning kräver ansökan om tillstånd för antingen föryngring eller trädslagsbyte i de fall marken inte lämpar sig för annat ädellöv. Då kan det krävas att ett annat område planteras med ädellövträd. Spara de friskaste honaskarna, var uppmaningen, och visst har vårdasken alltid släppt grenar.

Lena Lannerheim